

PROJEKT GRAĐANSKIH PRAVA Civil Rights Project

BEZDRŽAVLJANSTVO U HRVATSKOJ

IZVJEŠĆE ZA 2022.

Izvor: PGP Sisak, mlt. M.T. nakon 10 godina dobila hrvatsko državljanstvo

- **DRŽAVLJANSTVO**

1.1.2022. godine stupile su na snagu izmjene i dopune Zakona o hrvatskom državljanstvu (NN 138/21) kojima je dvogodišnji rok za podnošenje zahtjeva za hrvatsko državljanstvo produljen na još godinu dana te se taj rok odnosi na članak 5. i članak 30.a zakona.

Predmetnim izmjenama i dalje je ostao na snazi čl. 5. st. 2., koji je prouzročio mnogobrojne dileme kako kod nas, pružatelja besplatne pravne pomoći tako i kod samih stranaka. Naime, „sporni“ članak, prema uputama Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) odnosi se samo i jedino na osobe rođene nakon 8.10.1991. godine odnosno one rođene nakon stjecanja neovisnosti.

Upravo je to izazvalo mnoštvo prijepornih mišljenja kod naših građana jer ovaj datum nije decidirano naveden, već se govori o osobi koja je rođena u inozemstvu te koja sada po novom zakonu ima dodatnih godinu dana za podnošenje zahtjeva.

Naime, MUP kao predlagatelj ovog zakona pa i sporne odredbe navodi u svojim tumačenjima da hrvatsko državljanstvo podrijetlom, temeljem članaka 4. i 5. Zakona, mogu stjecati samo djeca i osobe rođene nakon 08.10.1991. godine, tj. nakon stupanja na snagu Zakona o hrvatskom državljanstvu, kojima su oba ili jedan roditelj bili hrvatski državljani u trenutku njihovog rođenja. To se podrazumijeva samo po sebi jer bi se u protivnom zadiralo u odredbu

PGP Sisak, S. i A. Radića 6/5, 44000 Sisak

Tel: + 385 44 571 752, 0800 200 098; Fax: +385 44 521 292

e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr

www.crpsisak.hr www.moja-prava.info www.romismz.info

članka 30. stavka 1. Zakona o hrvatskom državljanstvu kojom je uređeno načelo kontinuiteta hrvatskog državljanstva i koja propisuje da se hrvatskim državljaninom smatra osoba koja je to svojstvo stekla po propisima važećim do dana stupanja na snagu navedenog Zakona, tj. do 08.10.1991. godine.

Pozdravili smo produljeni rok od godine dana temeljem Zakona o izmjenama Zakona o hrvatskom državljanstvu /NN 138/21/ međutim isti u bitnome nije puno promijenio situaciju. Sporna i nadalje ostaje odredba čl. 5. koji se odnosi na osobe koje su rođene nakon 8.10.1991. godine, **a šira javnost s ovom činjenicom nije upoznata.**

U okviru rada PGP-a Sisak u 2022. godine pratili smo 35 predmeta stranaka, koji predmeti se odnose na primitak u hrvatsko državljanstvo, bilo naturalizacijom, bilo putem naknadnog upisa u knjige državljana (KD) RH ili po drugim pravnim osnovama.

Ponavljamo da su većina stranaka PGP-a Sisak osobe rođene prije 8. listopada 1991. godine, često u razdoblju od 8. siječnja 1977. godine do 8. listopada 1991. godine, ali je jedan roditelj imao državljanstvo Socijalističke Republike Hrvatske, iz čega proizlazi da ne mogu biti riješene niti po jednom članku. Iz tog razloga predviđamo velik broj žalbenih i upravnih postupaka koji će uslijediti u narednom razdoblju, a koji će dodatno opteretiti naš ionako pretrpan i spor upravni i sudbeni sustav. Zaključno, možemo ustvrditi kako cilj nije postignut upravo iz razloga konfuzije koju je prouzročilo tumačenje čl. 5. st.2. kao i nemogućnosti udovoljavanja traženim pretpostavkama čl. 30.a.

Primjer (pozitivan) iz prakse:

G.M /PGP 24106/ iz Zagreba, Čučerje: stranka rođen 1968.u Osijeku, nikad nije bio upisan u KD RH te je bio osoba bez državljanstva, dana 17.7.2020. podnio zahtjev za primitak u hrvatsko državljanstvo temeljem čl. 30. st. 1. i 2. Zakona o hrvatskom državljanstvu (**Članak 30. (NN 110/15, 1)** Hrvatskim državljaninom smatra se osoba koja je to svojstvo stekla po propisima važećim do dana stupanja na snagu ovoga zakona. 2) Hrvatskim državljaninom smatra se pripadnik hrvatskog naroda koji na dan stupanja na snagu ovog zakona nema hrvatsko državljanstvo, a na dotični dan ima prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj, ako da pisanu izjavu da se smatra hrvatskim državljaninom.). Stranci je rješenjem 10.5.2022. odobren primitak u hrvatsko državljanstvo te je nakon toga regulirao i sva ostala prava, koja mu zakonski pripadaju-pravo na zdravstveno osiguranje, socijalna skrb).

▪ BEZDRŽAVLJANSTVO

PGP Sisak kao implementacijski partner UNHCR-a te član Europske mreže za bezdržavljanstvo (ENS) kontinuirano unazad šest godina, točnije od 1.1.2017. pruža besplatnu pravnu pomoć osobama bez državljanstva i onima u riziku od gubitka državljanstva na području cijele Republike Hrvatske putem glavnog ureda udruge u Sisku te svojih kontakt točki (<http://www.crpsisak.hr/>).

Tijekom 2022. PGP Sisak je radio sa **314 stranaka**. PGP Sisak je zabilježio i postupao u **368 pravnih predmeta osoba bez državljanstva**, kao i u riziku od gubitka državljanstva, u okviru kojih je pružena pravna pomoć u vezi zastupanja, pisanja različitih podnesaka (**229 podnesaka**), kontaktiranja i koordiniranja s različitim državnim tijelima i institucijama,

pribavljanje različitih dokumenata (**219 različita dokumenta**). Besplatna pravna pomoć pružena je za **32** mld. djece, unutar naznačenog ukupnog broja stranaka.

M.T. /PGP 26 653/ iz Siska, osoba bez državljanstva - mld. dijete; pozitivan primjer:

Maloljetna djevojčica rođena je u inozemstvu 2012., majka je hrvatska državljanka, a otac Kosova, oboje porijeklom iz bivše Jugoslavije, pripadnici nacionalne manjine. Prilikom rođenja djeteta u Francuskoj pogrešno se upisuje ime, prezime i mjesto rođenja majke. Nakon deportacije iz inozemstva, dijete je s obitelji došlo u Hrvatsku 2016. i od tada dijete nije bilo moguće upisati ni u matične knjige rođenih, ni u knjigu državljana, itd.

Dijete nije bilo vidljivo: nema zdravstveno osiguranje, nije bilo moguće ići na hitnu bez plaćanja, nema prava u sustavu socijalne skrbi, vrtiću, školi itd. Kada je 2019. dijete trebalo krenuti u osnovnu školu, to nije bilo moguće, jer nije imalo OIB. PGP je 2020. uspio dobiti OIB, unatoč činjenici da je za izdavanje broja potrebna osobna/putovnica, te je dijete uredno krenulo u školu te uredno i redovno pohađa osnovnu školu.

Kako se problem nije mogao riješiti drugačije pokrenut je sudski postupak za utvrđivanje majčinstva, koji je trajao od 2020. do 2022. godine. Presuda o utvrđivanju majčinstva donesena je 29.3.2022., ispravak presude u 8./2022., a nakon toga je mlt. djevojčica upisana u maticu rođenih, knjigu državljana RH, te je potom ostvarila i sva druga prava tj. pravo na osobne dokumente, na zdravstveno osiguranje, na socijalnu skrb, no, nije ostvarila pravo na dječji doplatok zbog administrativnih nedostataka koje HZMO ne može otkloniti iz sustava, a tiču se podataka o JMBG njenog oca.

Konačno dijete M.T. može ostvarivati sva dječja prava, kao i građanska i ljudska, na čijem ostvarivanju PGP Sisak i dalje radi. **Dakle, dijete je nakon 10 godina, tj., cijelog svog života, dobilo rodni list i ostale osobne dokumente te po prvi put konačno postala „vidljiva“.** **PGP je brojne upravne i sudske postupke vodio preko osam (8) godina i predmet je uspješno okončan te se postavlja pitanje što bi bilo da nema pružatelja pravne pomoći, koji kontinuirano i adekvatno pružaju pravnu pomoć.**

▪ **AKTIVNOSTI**

Suradnja s Pravnom Klinikom Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

U gore navedenom razdoblju ukupno je udrugu posjetilo **14** studenata, tijekom **7 posjeta**, iz Pravne Klinike. Studenti u okviru svoje prakse u udruzi prisustvuju primanju stranaka u suradnji s pravnicima udruge i odvjetničkim uredom.

Koordinacija za bezdržavljanstvo

Prvi u Republici Hrvatskoj osnovali smo koordinaciju koja se sastoji od svih relevantnih dionika (UNHCR, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ured pučke pravobraniteljice, Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Centri za socijalnu skrb, Crveni križ, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, itd.) čime smo pokrenuli identificiranje i sveobuhvatno rješavanje problematike bezdržavljanstva u RH.

Tijekom 2022. nije održan sastanak Koordinacije, no **30.3.2022.** godine PGP Sisak je održao vrlo važan Okrugli stol na temu besplatne pravne pomoći, s naglaskom na primarnu besplatnu pravnu pomoć, koju pružaju udruge i pravne klinike. Doneseni zaključci i preporuke za poboljšanje sustava besplatne pravne pomoći u RH, ukazali na daljnju poboljšanu suradnju s

PGP Sisak, S. i A. Radića 6/5, 44000 Sisak

Tel: + 385 44 571 752, 0800 200 098; Fax: +385 44 521 292

e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr

www.crpsisak.hr www.moja-prava.info www.romismz.info

Ministarstvom pravosuđa i uprave na zajedničkom radu na poboljšanju sustava koji je neophodan za sve naše socijalno ugrožene građane, posebice u vezi pandemije COVID-19 i potresa u Zagrebu te Sisku i Sisačko-moslavačkoj županiji.

<https://www.crpsisak.hr/2022/05/zapisnik-okruglog-stola-besplatna-pravna-pomoc-u-hrvatskoj-30-3-2022-g-od-1100-1300-h/>

Na okruglom stolu bilo je riječi i o zagovaračkoj aktivnosti PGP-a Sisak koju je pokrenuo tijekom 2022. vezano za uključivanje osoba bez državljanstva i u riziku od gubitka u zakonsku regulativu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, kao korisnike pravne pomoći definirano čl. 5. predmetnog Zakona.

Terenske posjete, monitoring Prihvatilišta za tražitelje azila, monitoring Prihvatnog centra za strance

Tijekom 2022. PGP Sisak je posjetio **5 Policijskih uprava na području RH / Osječko -baranjska, Brodsko-posavska, Međimurska, Primorsko-goranska i Istarska/**, te je izvršio preko 10 terenskih posjeta romskim naseljima na području cijele RH.

PGP Sisak je 20.10.2022. održao dvosatni sastanak s predstavnicima MUP-a, djelatnicima Prihvatilišta za tražitelje azila u Zagrebu te Prihvatnog centra za strance Ježevu. Kroz razmjenu tekućih aktivnosti svih dionika, plana rada do kraja tekuće 2022. PGP Sisak je i ukazao na problematiku bezdržavljanstva uz prikaz predmeta iz prakse. Monitoring Prihvatnog centra za strance u Ježevu odvija se putem e-mail korespondencije zbog sigurnosnih mjera koje se u centru primjenjuje.

Tijekom izvještajnog razdoblja, među azilantima i tražiteljima azila nije bilo osoba bez državljanstva.

ENS /Europska mreža za bezdržavljanstvo/

PGP Sisak je bio aktivan unutar Europske mreže za bezdržavljanstvo (ENS), kao i u okviru Litigacijske grupe ENS-a tijekom cijele 2022.

PGP Sisak je sudjelovao:

- ✓ Dana **5.5.2022.** u regionalnom sastanku, na razini Europe, u vezi bezdržavljanstva, identificiranja istog te ustanovljavanju postupku za utvrđivanje bezdržavljanstva. 40 predstavnika iz 24 zemlje su zaključili da je postojanje postupka za utvrđivanje potrebno i da isti mora biti u svrhu zaštite osoba bez državljanstva.
- ✓ **Treningu o strateškom parničanju u predmetima bezdržavljanstva on line / 26. srpnja 2022.** - Uvod u strateško parničanje, 27. srpnja - Međunarodni pravni okvir o bezdržavljanstvu i sudska praksa.
- ✓ **Treningu o strateškom parničanju u predmetima bezdržavljanstva on line / 6. i 7. listopada 2022.**
- ✓ **27. listopada na Konferenciji kako Europa može poboljšati zaštitu izbjeglica bez državljanstva - on line**

Inicijative za izmjenu zakonske i podzakonske regulative

PGP je sudjelovao u e – savjetovanju te dao komentare na sljedeće propise:

- Zakon o izmjenama i dopunama **Zakona o državnim maticama** - 1 komentar primljen na

PGP Sisak, S. i A. Radića 6/5, 44000 Sisak

Tel: + 385 44 571 752, 0800 200 098; Fax: +385 44 521 292

e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr

www.crpsisak.hr www.moja-prava.info www.romismz.info

znanje, vezano za čl. 9. Zakona (NN 96/93 i 76/13), koju inicijativu PGP Sisak vodi od 2016., a potom i dopisom od 19.6.2020.g., a iz razloga što trenutna zakonska regulativa ne dozvoljava izmjenu jednom izjavljene nacionalne pripadnosti u matrici rođenih

- rješavanje **problema oko utvrđivanja identiteta državljanina BiH i R. Srbije pri reguliranju statusa u RH**, ponovo pokrenuta, nakon nekoliko godina tijekom kojih PGP ukazuje na predmetnu problematiku. U inicijativu se uključila i Pučka pravobraniteljica u RH te Ombudsman iz BiH, kao i udruge iz BiH

- Zakon o izmjenama i dopunama **Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti** - 6 komentara od kojih 2 primljeno na znanje (u vezi prihvata izbjeglica i zdravstvene zaštite), 4 nije prihvaćeno

- PGP Sisak je dao dva komentara na **Prijedlog Pravilnika o izmjeni Pravilnika o obrascima zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva prirođenjem i za prestanak hrvatskog državljanstva te načinu vođenja i sadržaju evidencije o stjecanju hrvatskog državljanstva prirođenjem i po međunarodnim ugovorima te evidencije o prestanku hrvatskog državljanstva** te su oba primljena na znanje.

Tijekom 2022. godine PGP Sisak izdao je Pravnu analizu pod nazivom:

[Pravna analiza – problematika stranaca uočena od strane PGP-a u vezi Zakona o strancima i Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti | Projekt Građanskih Prava Sisak \(crpsisak.hr\)](#)

Također, s krajem 2022. PGP Sisak je završio provedbu dvogodišnjeg projekta, financiranog kroz ACF Fond za aktivno građanstvo, „**Centar za integraciju stranaca**“. Osim mnogih rezultata kroz mnogobrojne provedene aktivnosti, PGP je izradio priručnik za korisnike i završni izvještaj, gdje je naveo neke od zaključaka i preporuka u vezi stranaca i osoba bez državljanstva u RH:

<https://www.crpsisak.hr/wp-content/uploads/2022/12/Prirucnik-Centar-za-integraciju-stranaca.pdf>

[https://www.crpsisak.hr/2023/01/centar-za-integraciju-stranaca-završni-izvještaj-sa-zaključcima-i-preporukama/](https://www.crpsisak.hr/2023/01/centar-za-integraciju-stranaca-zavrсни-izvještaj-sa-zaključcima-i-preporukama/)

U Sisku, 27. ožujka 2023.

**Milana Kreća
PGP Sisak**

PGP Sisak, S. i A. Radića 6/5, 44000 Sisak

Tel: + 385 44 571 752, 0800 200 098; Fax: +385 44 521 292

e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr

www.crpsisak.hr www.moja-prava.info www.romismz.info